

A környezeti újságírás torzulásainak strukturális okai a hazai független médiában¹

Őri Ádám
független kutató

A tanulmány azt vizsgálja, milyen strukturális, szerkesztőségi és normatív tényezők járulnak hozzá a környezeti témájú újságcikkek torzulásaihoz a magyar független médiában. Az ökológiai és klímaválság elmélyülése miatt különösen meghatározó, hogy a nyilvánosságban milyen keretezésben, milyen hangsúlyok mentén és milyen mélységben jelennek meg ezek az ügyek. A kutatás a hazai és a nemzetközi szakirodalom feldolgozására, valamint huszonkét félig strukturált interjúra épül, amelyek újságírókkal és újságíróképzésben oktató szakemberekkel készültek. Az eredmények szerint a torzulások nem kizárólag politikai nyomásból fakadnak, hanem az újmédia működési logikájából, a hírügyleti rendszer dominanciájából, a tartalomgyártási kényszerből, a kommercializációból, az objektivitásdoktrína kritikátlan alkalmazásából és a specializált képzés hiányából is. A jelenlegi médiagyakorlat strukturálisan korlátozza a válság rendszerszintű bemutatását.

Kulcsszavak: éghajlati és ökológiai válság, környezeti újságírás, médiatorzítás, objektivitásdoktrína, újmédia

Structural Constraints on Environmental Journalism in Hungary's Independent Media

This study examines the structural and normative factors that contribute to distortions in environmental journalism in Hungary's independent media. As the ecological and climate crisis intensifies, the way environmental issues are framed and contextualised in the public sphere becomes increasingly consequential. The public understanding of systemic ecological risks depends significantly on the depth, accuracy and interpretative framing of media coverage. This research combines theoretical and empirical approaches. In addition to reviewing relevant international and Hungarian scholarship, it draws on twenty-two semi-structured interviews conducted with journalists of independent national outlets and educators involved in journalism training. The analysis focuses on newsroom routines, content production pressures, professional role conceptions and institutional constraints shaping environmental reporting. The findings indicate that distortions may not be reduced to political pressure alone. They are also linked to the structural logic of digital news production, including rapid news cycles, commercialisation and audience-driven performance metrics. Moreover, the dominance of the Anglo-Saxon objectivity doctrine – emphasising formal balance and value-neutrality – may create tensions when scientific consensus and political-economic interests are asymmetrical. The absence of specialised environmental journalism training further limits in-depth coverage. The study concludes that current media practices constrain the capacity of journalism to adequately represent the systemic character of the ecological crisis.

Keywords: climate and ecological crisis, environmental journalism, media distortion, new media, objectivity doctrine

---

¹ A kutatás a Megújuló Magyarorszáért Alapítvány támogatásával valósult meg.

1. A kutatás célja és relevanciája

Az ökológiai és klímaválság az elmúlt évtizedben a közéleti diskurzusok egyik meghatározó kérdésévé vált. A környezeti konfliktusok, az ipari beruházások, a természetvédelmi viták és a klímapolitikai döntések társadalmi értelmezése azonban nagymértékben a médián keresztül alakul (Császi 2002, McQuail 2015). A sajtó nem pusztán információt közvetít, hanem tematizál, keretez és értelmezési horizontokat jelöl ki (Hansen 2010, McQuail 2015). Ebből következően a környezeti újságírás minősége közvetlen hatással van arra, hogy az ökológiai válság mennyiben jelenik meg rendszerszintű problémaként, és mennyiben redukálódik elszigetelt események vagy politikai konfliktusok sorozatára.

E tanulmány közvetlen előzménye egy olyan, korábbi kutatásom volt, amely a hazai környezeti konfliktusok médiareprezentációját és keretezési gyakorlatait vizsgálta (Őri 2024). Az elemzés egyik legfontosabb megállapítása az volt, hogy a kormányzati irányítás alatt álló médiumok nyilvánvaló torzításai mellett a független sajtóban is jelentős számban jelentek meg olyan írások, amelyek nem voltak alkalmasak a komplex ökológiai összefüggések bemutatására. A környezeti ügyek gyakran politikai vagy nagyipari narratívába ágyazva, rövid hírügyleti formában, kontextus és háttérelzés nélkül jelentek meg. Míg a kormányzati médiában tapasztalható torzulások ismert politikai kontrollmechanizmusokkal magyarázhatók (Bajomi-Lázár 2020), addig a független sajtó esetében a jelenség mögötti okok mélyebb vizsgálatot igényeltek.

A jelen kutatás célja ezért annak feltárása, hogy a magyar sajtó nem kormányzati² szegmensében milyen szerkesztőségi, gazdasági és szerepfelfogásból fakadó mechanizmusok alakítják a környezeti újságírás gyakorlatát. A vizsgálat abból a feltevésből indul ki, hogy a torzulások nem csupán tudatos, egyéni döntések eredményei, hanem a médiarendszer szerkezeti sajátosságaiból is következnek.

2. Módszertan és a kutatás korlátai

A 2025 első felében készült kutatás kvalitatív megközelítésre épült. A hazai sajtónyilvánosság kormánytól független részének környezeti ügyekben megjelenő torzulásait félig strukturált interjúk segítségével elemeztem. A kvantitatív módszertant tudatosan mellőztem, mivel a cél nem a formális hibák vagy a sajtóetikai eljárások számszerűsítése volt, hanem annak megértése, hogy az újságírók miként gondolkodnak saját szerepükről, milyen szerkesztőségi logikák mentén dolgoznak, és milyen korlátok között próbálnak megfelelni a szakmai normáknak.

A mintavétel során igyekeztem a lehető legtöbb független, országos médiumot megkeresni azzal a kéréssel, hogy ajánljanak környezetvédelmi szakújságírókat vagy jobb híján olyan szerzőt, aki rendszeresen foglalkozik környezeti témákkal. A mintába végül a HVG, a 24.hu, a Telex, a Magyar Hang, a Magyar Narancs, a Népszava, a 444, a Válasz Online, a Szabad Európa, az Átlátszó és a Greenfo munkatársai kerültek be. A beszélgetések során az interjúalanyoktól további ajánlásokat is kértem, így a minta hólabdamódszerrel bővült. A minta heterogenitása lehetővé tette, hogy különböző szerkesztőségi struktúrák, finanszírozási modellek és szakmai kultúrák tapasztalatai jelenjenek meg.

Az újságírók mellett az újságíróképzésben résztvevő oktatókkal is készültek interjúk. A kutatás érintette az ELTE, illetve a SZTE és a PTE kommunikáció- és médiatudományi képzéseit, illetve a MÚOSZ Bálint György Újságíró Akadémiáját. E beszélgetések célja annak feltárása volt, hogy a képzési struktúrák milyen hangsúlyt fektetnek a környezeti ügyek feldolgozására, és milyen normákat közvetítenek az objektivitásról, az értéksemlegességről és az újságíró társadalmi felelősségéről.

A 60–90 perces interjúk elemzése tematikus kódolással történt, külön figyelmet fordítva a hírügyleti működésre, a tartalomgyártási kényszerekre, a piaci nyomásra, az államigazgatással való viszonyra és az újságírói szerepfelfogásokra. A kutatás korlátját jelenti, hogy nem tér ki a televíziós, a rádiós és a közösségimédia-alapú tartalomgyártásra, noha ezek egyre meghatározóbb szerepet játszanak a nyilvánosság alakításában. A vizsgálat kizárólag a nyomtatott és az online írott sajtóra koncentrált.

---

2 A kutatás 2025 első felében készült, így a *nem kormányzati média* alatt a sajtó nem a Fidesz-KDNP irányítása alatt álló részét értem.

3. Szakirodalmi áttekintés

3.1. Az újmédia működése és a nyilvánosság átalakulása

A környezeti újságírás torzulásainak egyik legfontosabb strukturális oka az újmédia működési logikája. Az online média térnyerése jelentős mértékben átalakította az újságírás működését, különösen a hírciklusok felgyorsulása és a közönségfigyelemért folytatott verseny révén. A digitális környezetben a tartalomgyártás egyre inkább teljesítménymutatókhoz, például kattintásokhoz és megosztásokhoz kötődik (Aczél 2014, McQuail 2015).

A környezeti problémák természete alapvetően eltér ettől a működési logikától. A klímaváltozás, az ökológiai rendszerek pusztulása vagy az ipari beruházások környezeti hatásai hosszú távú, komplex folyamatok, amelyek értelmezése kontextusteremtést, adatelemzést és tudományos háttérismeretet igényel. Ezek a témák általában nehezen illeszthetők az eseményközpontú hírlogikába, amely egy bejelentéshez, konfliktushoz vagy botrányhoz kötve tematizál egy adott közéleti témát. Amikor egy környezeti konfliktus a címlapokra kerül, ez a megközelítés rendszerint az ügy botrány- és politikai aspektusait domborítja ki a komplex környezeti megközelítés helyett (DeLuca 1999).

Az újmédia működésének értelmezése az elmúlt évtizedben tovább bővült. A digitális nyilvánosság egyre inkább platformok köré szerveződik, amelyek nem csupán terjesztik, hanem strukturálják is az információáramlást, vagyis befolyásolják, hogy a felhasználók milyen tartalmakkal találkoznak. A tartalmak láthatóságát algoritmusok alakítják, amelyek jellemzően a felhasználói elköteleződés maximalizálására törekednek, például azáltal, hogy a nagyobb reakciót kiváltó tartalmakat részesítik előnyben (Nielsen & Ganter 2018, van Dijck et al. 2018).

A korábbi kutatásom empirikus eredményei is azt mutatták, hogy a környezeti konfliktusok gyakran pártpolitikai narratívába ágyazva jelennek meg, miközben az ökológiai összefüggések háttérbe szorulnak (Őri 2024). A környezeti ügyek így elsősorban akkor kerülnek a napirendre, amikor látványos eseményhez, hatósági döntéshez vagy politikai konfliktushoz kapcsolódnak (Allan et al. 2000, Hansen 2010), hiszen például a Facebook algoritmusai a felhasználói elköteleződést maximalizáló tartalmakat részesítik előnyben (van Dijck et al. 2018).

Az újmédia működési rendszere a szerkesztőségi munkaszervezésre is hatással van. A hírügyleti rendszer dominanciája és a párhuzamos témák kezelése korlátozza az elmélyült, többnapos vagy többhetes előkészítést igénylő munkát (Allan et al. 2000, Hansen 2010). Ez a működési logika strukturális feszültséget hoz létre a környezeti újságírás számára, mivel a téma komplexitása nehezen illeszthető az ilyen típusú tartalomelosztási mintázatokhoz.

Ezzel párhuzamosan a digitális médiatérben megerősödtek azok a narratív formák, amelyek a konfliktusokra, a személyes történetekre vagy a technológiai „megoldásokra” építenek. A strukturális, rendszerszintű kérdések – például a gazdasági növekedés és az ökológiai fenntarthatóság viszonya (DeLuca 1999) – nehezebben alakíthatók át rövid, dramatizálható történetekké. Az újmédia tehát nem semleges közeg, hanem olyan szerkezeti feltételrendszer, amely bizonyos típusú tartalmaknak kedvez, másokat pedig háttérbe szorít.

A digitális, versenyalapú újmédia nem lehetetleníti el az igényes környezeti újságírást, de strukturális feszültséget hoz létre a téma komplexitása és a médiaműködés logikája között. A digitális nyilvánosság szerkezete így maga is alakítja, hogy a környezeti válság milyen formában jelenik meg a közbeszédben.

A platformizált médiakörnyezethez szorosan kapcsolódik a dezinformáció és a klímámpolarizáció problémája is. A kutatások rámutattak arra, hogy a klímaváltozással kapcsolatos nyilvános diskurzust nem csupán a média-gyakorlat és a tudományos eredmények alakítják, hanem szervezett érdekcsoportok és hálózatok – köztük a fosszilis iparhoz kapcsolódó szereplők – is, amelyek aktívan hozzájárulnak a tudományos konszenzus relativizálásához és a bizonytalanság fenntartásához (Farrell 2016). Emellett a klímadezinformáció nem pusztán információhiányból fakad, hanem tudatosan terjesztett, gyakran ismétlődő és egyszerűsített narratívákból áll, amelyek célja a tudományos bizonyítékokkal szembeni bizalom megingatása (Lewandowsky et al. 2021). Az ilyen típusú üzenetek a digitális médiatérben különösen hatékonyan terjednek, ami tovább nehezíti a komplex, rendszerszintű környezeti problémák kiegyensúlyozott és tudományosan megalapozott megjelenítését a nyilvánosságban.

3.2. Sajtóviszonyok Magyarországon

A környezeti újságírás feltételeit a hazai médiarendszer szerkezete is alapvetően befolyásolja. Az elmúlt másfél évtizedben a magyar médiapiac jelentős átalakuláson ment keresztül: a Közép-Európai Sajtó és Média Alapítvány (KESMA) létrehozásával és a közszolgálati média átalakításával a nyilvánosság jelentős része kormányzati befolyás alá került, miközben a független szerkesztőségek gazdasági pozíciója meggyengült (Bajomi-Lázár 2013, Bajomi-Lázár & Boldog 2025).

A médiapiac torzulását tovább erősítette az állami hirdetések és a közpénzből finanszírozott kampányok szelektív elosztása (Bátorfy & Urbán 2020).³ Az állami források döntő hányada a kormánypárti médiumokhoz került, ami tartós forráshiányt eredményezett a független sajtóban (Mérték Médiaelemző Műhely 2019). Ez a gazdasági kiszolgáltatottság különösen az erőforrás-igényes műfajokat érintette hátrányosan: a hosszabb előkészítést, terepmunkát és dokumentumalapú feltárást igénylő témák – így a környezeti ügyek – finanszírozása bizonytalanabbá vált (Allan et al. 2000, Hansen 2010).

A gazdasági nyomás mellett intézményi és jogi eszközök is befolyásolták a sajtó működését. A hatósági vizsgálatok, az adminisztratív eljárások és a közérdekű adatokhoz való hozzáférés nehézségei olyan környezetet teremtettek, amelyben a független újságírás folyamatos strukturális kitértségben működött. A környezeti újságírás esetében ez különösen jelentős, mivel e terület gyakran érint állami és gazdasági érdekeket.

A független médiumok részben új finanszírozási modellekkel próbáltak alkalmazkodni ehhez a helyzethez. Ma az előfizetéses rendszerek, az olvasói támogatások és az adó egy százalékára épülő bevételek egyre fontosabb szerepet játszanak a működésükben. Ezek a modellek bizonyos mértékben növelték a szerkesztőségi autonómiát, ugyanakkor nem szüntették meg az erőforráshiányból fakadó strukturális korlátokat. A közelmúltban több olyan oknyomozó és tényfeltáró anyag is megjelent, amely részben ezekre a finanszírozási formákra támaszkodva valósulhatott meg, ami arra utal, hogy az erőforrás-igényes újságírói műfajok fenntartása nem kizárólag a hagyományos hirdetési piac függvénye.

3.3. Szerepfelfogások, objektivitásdoktrína és értéksemlegesség

A környezeti újságírás torzulásainak vizsgálatához elengedhetetlen az újságírói szerepfelfogások elemzése. A rendszerváltást követően a kormányfüggetlen magyar sajtóban az angolszász újságírói iskola vált domináns normává, amely az objektivitást, az értéksemlegességet és a kiegyensúlyozottságot tekinti a szakmai hitelesség alapjának (Bajomi-Lázár 2003). A tények és vélemények elválasztása, valamint az újságírói állásfoglalás háttérbe szorítása a szakmai legitimáció központi elemévé vált.

Az objektív, értéksemleges tudósítás eszménye azonban nem mentes a problémáktól (Iggers 1999). A hírek kiválasztása, a források megszólaltatása és a hangsúlyok kijelölése minden esetben értelmezési döntéseket tartalmaz; a keretezés az újságírói munka elkerülhetetlen része (Allan et al. 2000, Császi 2002). Az értéksemlegesség így nem az értékek hiányát jelenti, hanem bizonyos normák – például a távolságtartás és a pártatlanság – előnyben részesítését (Allan et al. 2000).

A hazai közbeszédben gyakran megjelenik az a leegyszerűsítő értelmezés, hogy az angolszász modell kritikája szükségszerűen a propagandisztikus, „szovjet típusú” újságírás felé vezetne. Ez azonban tévkövetkeztetés. A szovjet modell a valóság tudatos torzítására és az ideológiai célú narratívakonstrukcióra épül, míg az európai újságírói hagyomány a társadalmi értékek nyílt vállalását hangsúlyozza (Bajomi-Lázár 2003). A normatív elköteleződés ebben az értelemben nem a tények relativizálását, hanem az értelmezési keret explicitté tételét jelenti.

A környezeti válság esetében ez a különbségtétel különösen releváns. Az ökológiai válság esetében a túlzottan formalizált objektivitás nemcsak hamis egyensúlyt teremthet, hanem elfedheti a szerkesztőségi értékválasztások következtelenségét is. A vizsgált médiumok más ügyekben – például alapvető emberi jogi kérdésekben –

3 Messze az állam költi a legtöbbet reklámra Magyarországon. *Hvg.hu*, 2019. november 14.

világos normatív kerettel rendelkeznek: bizonyos álláspontokat nem tekintenek legitim véleménynek, hanem elfogadhatatlan normasértésként kezelnek. A környezeti válság kapcsán azonban ez az egységes értékalap sokszor hiányzik. Így előfordulhat, hogy egy szerkesztőség egyszerre bírálja a túlfogyasztás és a gazdasági növekedés következményeit, miközben fogyasztásra ösztönző vagy technooptimista tartalmakat is közöl anélkül, hogy ezt ellentmondásként érzékelné. Az objektivitás ilyenkor nem semlegességet jelent, hanem annak elkerülését, hogy kimondható legyen: a fenntarthatóság, az ökológiai korlátok tisztelete vagy a jövő generációk érdeke melletti elköteleződés éppúgy legitim normatív alapállás, mint más, már magától értetődőnek tekintett demokratikus értékek.

Egy olyan szerepfelfogás, amely nyíltan vállalja az ökológiai fenntarthatóság mint közérdek kiemelt jelentőségét, nem szükségszerűen sérti a szakmai integritást, hanem alternatívát kínálhat az értéksemlegesség doktrínájával szemben. A kérdés tehát nem az, hogy létezik-e objektivitás, hanem az, hogy milyen normatív keretben értelmezzük a sajtó felelősségét egy rendszerszintű válság idején.

4. Interjúelemzések

4.1. Hírügylet, tartalomgyártási kényszer és kommercializáció

Az interjúk egyik legmarkánsabb visszatérő motívuma a hírügyleti működés dominanciája volt. Az online szerkesztőségek többségében a napi munkarend alapja a folyamatos hírgyártás, amelyben a gyors reagálás elsőbbséget élvez az elmélyült, kontextusteremtő munkával szemben. Egy interjúalany szerint „egészen egyszerűen bizonyos anyagok ma már nem bírnak ki egy hetet vagy pár napot sem”, ezért azokat gyakran a szükségesnél hamarabb kell publikálni, hogy „még érdekelje az olvasót, amikor kikerül.”

A hírverseny és a termelési kényszer közvetlenül korlátozza az alaposabb feldolgozás lehetőségét. Egy újságíró úgy fogalmazott, hogy „nagyon kevés idő van ... belemenni [egy ügy háttérébe]”, mert mire egy több hetes munkával elkészült anyag megjelenne, addigra „már huszonöt-ször megírta a 444, a HVG meg a Telex” hírügylete. Mások a szerkesztőségi munkaszervezést emelték ki: a hírügylet során „reggel héttől háromig megállás nélkül dobálni kell”, ami „egyfajta termelési kényszert” hoz létre.

A gyorsaság elsődlegessége a tartalmak minőségére is hatással van. Többen beszámoltak arról, hogy a hírek sokszor minimális ellenőrzéssel készülnek el, vagy csupán meglévő információk gyors újraszerkesztésén alapulnak. Egy interjúalany szerint előfordul, hogy egyes kollégái „egy Facebook-posztot ... bemásolnak egy cikkbe, és akkor kész”, míg mások azt emelték ki, hogy ilyenkor „nincs meg a teljes kép”, csak egymásnak ellentmondó állítások jelennek meg.

Több megszólaló egyenesen az újságírás minőségi válságaként írta le ezt a helyzetet. „Az nem igazi újságírás” – fogalmazott egyikük a hírügyletről, ami szerinte jó magyarázat arra, „hogyan sikkadnak el fontos témák”. Ugyanakkor többen hangsúlyozták, hogy a jelenség strukturális okokra vezethető vissza: „Ez egy kapitalista hely ..., tehát nyilván ez azért ad egy keretet az egésznek.” A hírverseny így egyszerre jelenik meg kényszerként és a médiapiac működésének természetes velejárójaként.

Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a mély, tényfeltáró környezeti újságírás nem szükségszerűen áll ellentétben az olvasói érdeklődéssel. Jó példa erre a gödi Samsung-gyár szennyezéseiről szóló, hónapokig tartó kutatómunkán alapuló cikk, amely szakmailag visszafogott, tárgyyszerű stílusban íródott, mégis jelentős társadalmi és médiavisszhangot váltott ki. A probléma tehát nem pusztán a „piac logikájából” fakad, hanem abból is, hogy a szerkesztőségek mennyiben tekintik elsődleges feladatuknak a strukturális összefüggések feltárását.

4.2. Államapparátus és intézményesített információ-visszatartás

Az interjúk alapján az államigazgatási rendszerrel való kapcsolat a környezeti újságírás egyik legsúlyosabb strukturális akadálya. Több megszólaló egybehangzóan arról számolt be, hogy a kormánytól független médiumok esetében nem pusztán bürokratikus nehézségekről van szó, hanem tudatosan alkalmazott kommunikációs

korlátozásról. Egy interjúalany tömören úgy fogalmazott: „környezetügy az valójában nincs”, mivel a korábbi önálló tárca és zöldhatóságok helyét politikai irányítás alatt álló, nehezen hozzáférhető kormányhivatali struktúrák vették át. Másvalaki szerint „lehetetlen velük kommunikálni”, a megkeresésekre vagy egyáltalán nem érkezik válasz, vagy csak formális, érdemi információt nem tartalmazó reakció.

Az interjúalanyok beszámolóit szerint az adatigénylések elhúzódása, a részleges válaszok és a személyes megszólalás elutasítása rendszerszintű jelenség. Volt, aki úgy fogalmazott, hogy „sorra pattanok le az állami intézményektől”, míg más arról beszélt, hogy a hatóságoknál és a szakigazgatási szerveknél „marad a kremlinológia”, vagyis az elejtett félmondatokból lehet csak következtetni. Többen hangsúlyozták, hogy ez a környezeti ügyekben különösen súlyos probléma, hiszen a hatásvizsgálatok, az engedélyezési dokumentumok és a szakhatósági állásfoglalások értelmezése eleve jelentős szakértelmet és időráfordítást igényel.

A strukturális késleltetés következménye, hogy a környezeti ügyek feldolgozása gyakran az állami kommunikáció ritmusához igazodik, nem pedig az újságírói kérdésfelvetés logikájához. Egy megszólaló szerint ez „morálisan is kínos, meg technikailag is”, mert az állami megszólalók hiányában a cikkek szükségképpen egyoldalúbbá válnak. Más azt emelte ki, hogy ha egy adatigénylés nyomán csak évek múlva jut hozzá a szükséges információhoz, „az '29-ben már senkit nem fog érdekelni”. A független sajtó így reaktív pozícióba kerül, ami jelentősen korlátozza a proaktív, feltáró jellegű környezeti újságírás lehetőségeit.

4.3. Terepmunka és kompetenciahiány

Az interjúk alapján a terepmunka hiánya nem elsősorban szakmai érdektelenségből fakad, hanem a strukturális erőforráshiány következménye. Több újságíró hangsúlyozta, hogy a helyszíni jelenlét és a saját tapasztalatszerzés a környezeti ügyek feldolgozásának alapfeltétele. Egy interjúalany szerint „ezt nem lehet otthonról megcsinálni”, míg egy másik úgy fogalmazott, hogy az újságírónak „a minimális időt kellene csak a számítógép előtt tölteni”. A szerkesztőségi gyakorlat azonban ritkán teszi lehetővé a többnapos vagy hosszabb előkészítést igénylő terepmunkát.

A napi hírügyleti működés, a párhuzamos feladatok és a mennyiségi elvárások következtében a környezeti ügyek gyakran másodlagos prioritást kapnak. Többen arról számoltak be, hogy nem az a kérdés, fontos lenne-e terepre menni, hanem az, hogy egyáltalán van-e rá idő és pénz. Egy megszólaló szerint a legtöbbször csak az fér bele, hogy „egy kis hír, egy közepes méretű cikk” készüljön, míg az, hogy „el tudok menni beszélni nyolc emberrel” már „a legritkább eset”. Másvalaki ezt még direkter fogalmazta meg: „Rohadtul kéne több terepi munka – [csak] kicsi a piac, kevés a pénz.”

Az interjúk tanúsága szerint a terepmunka sok esetben kivételnek számít, nem pedig a feldolgozás alapértelmezett formájának. Ez közvetlenül befolyásolja a keretezést is: a tudósítások gyakran szekunder forrásokra, közleményekre vagy más médiumok anyagaira épülnek. Egy szabadúszó interjúalany például arról beszélt, hogy még akkor sem mindig tud elutazni egy helyszínre, ha lenne rá ideje, mert „ha kapok egy cikkért 45 ezer forintot, abból nem fér bele”.

A terepmunka strukturális korlátozottsága mellett az interjúk a specializált környezetvédelmi szakújságírók hiányát is kirajzolták. Többen hangsúlyozták, hogy a hazai sajtóban alig maradt olyan újságíró, aki elkötelezett és mély környezettudományi vagy környezetpolitikai háttértudással rendelkezik. Ahogy egyikük fogalmazott: „nagyon sok mindenkinek nincsen környezeti vagy egyéb végzettsége”, miközben más szerint a környezeti ügyek feldolgozásához „bele kell tanulni”, ami „nem olyan könnyű”. Megint más úgy fogalmazott, hogy a környezetvédelem „valahol tudomány”, amelynek szakmai jellege mára háttérbe szorult. Ennek következtében a komplex összefüggések bemutatása nehezebbé válik, a cikkek pedig könnyebben maradnak felszínesek vagy félrevezetően keretezettek.

4.4. Objektivitásdoktrína és normatív feszültségek

Az interjúk alapján az angolszász újságírói iskola és az objektivitásdoktrína továbbra is domináns szerepfelfogás a vizsgált szerkesztőségekben, ugyanakkor a megszólalók viszonyulása ehhez korántsem egységes. Többen hangsúlyozták, hogy az objektivitásra való törekvés alapvető szakmai norma – „nincs más megoldás” –, míg

mások kifejezetten megkérdőjelezték annak érvényességét, mondván, hogy „egyáltalán nem lehet így cikket írni”, mert „a használt nyelvi formákból úgyis ki fog tűnni, hogy te mit és hogyan gondolsz”.

Az interjúk egyik legfontosabb tanulsága az ambivalencia. A megszólalók jelentős része érzékeli, hogy az objektivitás formalizált alkalmazása torzító hatású lehet, különösen környezeti ügyekben, ahol a tudományos konszenzus és a gazdasági és a politikai érdekek között jelentős aszimmetria áll fenn. Ennek ellenére sokan továbbra is ezt tekintik követendő normának, legfeljebb annak gyakorlati alkalmazását próbálják rugalmasabban kezelni.

Több interjúalany beszámolt arról a szerkesztési stratégiáról, amelyben saját álláspontját nem közvetlenül, hanem megszólalókon keresztül jeleníti meg. Ahogy egyikük fogalmazott: „nem nekem kell azt mondani, hogy szerintem ez ..., hanem egyszerűen csak ki tudom emelni az ő mondanivalóját”, miközben a szerkesztéssel „úgy alakítom, hogy az hangsúlyosabb helyen szerepeljen”. Ez a gyakorlat lehetővé teszi az értéksemlegesség látszatának fenntartását, miközben implicit módon mégis értelmezési keretet ad a cikkeknek.

Az interjúk arra is rámutatnak, hogy az objektivitás nem pusztán szakmai norma, hanem társadalmi elvárás is. Többben hangsúlyozták, hogy a hitelesség megőrzése érdekében „mindkét álláspontot be kell mutatni”, még akkor is, ha az újságíró „sejti, hogy ki a sz*r arc”. Ez a kettősség jól mutatja, hogy az objektivitásdoktrína nem annyira következetesen alkalmazott elméleti keret, mint inkább egy olyan normatív referencia, amelyhez az újságírók a gyakorlatban folyamatosan igazodnak – sokszor annak korlátait is érzékelve.

4.5. A környezeti újságírás megítélése és a téma szerkesztőségi státusa

Az interjúk alapján a környezeti témák szerkesztőségi státusa ambivalens. A megszólalók többsége elismeri, hogy az éghajlati és az ökológiai válság súlya nő, ugyanakkor ez a belátás csak korlátozottan fordítódik le stabil szerkesztőségi jelenlétre. Egy interjúalany tömören úgy fogalmazott: „A téma felértékelődött, a környezetvédelmi újságírás meg le”, ami jól kifejezi, hogy miközben a probléma társadalmi jelentősége nő, a rá specializálódott újságírói kapacitás csökken. Többben hangsúlyozták, hogy a környezetvédelem sok szerkesztőségben nem önálló rovatként, hanem más területek melléktermékeként jelenik meg, ezért könnyen háttérbe szorul, ha éppen fontosabbnak ítélt politikai vagy gazdasági ügyek kerülnek napirendre.

A megítélésben visszatérő elem, hogy a környezeti újságírás egyszerre számít mindenkit érintő, mégis nehezen eladható témának. Egy megszólaló szerint „nem ez van a fókuszban”, a környezeti ügyek sokszor „a kis színes rovatba csúsznak el”, míg mások arra utaltak, hogy ezek a történetek főként akkor kapnak nagyobb figyelmet, ha politikai konfliktus, korrupciós háttér vagy látványos helyi botrány kapcsolódik hozzájuk. Ahogy egyikük fogalmazott: „Csak az üt be, aminek van némi aktuálpolitikai vetülete.” A környezeti kérdések önértéke sok esetben nem elegendő ahhoz, hogy tartósan prioritássá váljanak, különösen egy olyan médiakörnyezetben, ahol „nap mint nap történik valami ordas botrány”.

A téma státusa szorosan összefügg a szakújságírók hiányával is. Többben hangsúlyozták, hogy ma alig maradt olyan újságíró, aki folyamatosan, saját hivatásként követi a környezeti területet. Egy interjúalany szerint „környezetvédelemmel foglalkozó szerző rajtam kívül már csak egyvalaki van a pályán”, míg mások arról beszéltek, hogy a környezeti ügyek gyakran olyan szerzőkhöz kerülnek, akik „egyik nap zöld témáról ír[nak], a másik nap meg az autóversenyekről”. Ez nem pusztán a mennyiséget, hanem a feldolgozás minőségét is érinti: a hiányzó háttértudás, a rövid határidők és az *ad hoc* szerkesztési logika együtt növelik a leegyszerűsítő vagy félrevezető keretezés kockázatát.

4.6. Újságíróképzés és a környezeti szakújságírás intézményi korlátai

Az interjúk alapján a környezeti újságírás minősége szorosan összefügg az újságíróképzés strukturális sajátosságaival. Magyarországon nincs önálló újságíró szak sem alapképzésben, sem mesterképzésben; az újságírás a kommunikáció- és médiatudományi képzések keretében, specializációként jelenik meg. Több oktató is jelezte, hogy ez a szerkezet korlátozza az elsajátítható szakmai tudás mélységét. Egy interjúalany szerint a kommunikációs

képzés inkább „egy ilyen palettakínálat”, míg egy másik úgy fogalmazott, hogy „az nem újságíróképzés, hogyha egy kommunikáció szakon vannak újságíró-specializációk”. A képzés így egyszerre próbál széles társadalomtudományi látókört és munkaerőpiaci készségeket nyújtani, miközben az újságírói kompetenciák nem egy dedikált, szakmailag koncentrált struktúrában formálódnak.

Az egyetemi képzések mellett működő, kifejezetten újságíráshoz fókuszáló tanfolyami programok célzottabb szakmai orientációt kínálnak, ugyanakkor időkeretükből adódóan nem képesek átfogó, elmélyült felkészítést biztosítani. A MÚOSZ akadémájának vezetője maga is úgy fogalmazott, hogy „egy dolog, hogy valaki elvégez egy hat hónapos gyorstalpalót”, de ez nem pótolja a folyamatos önképzést, az olvasottságot és a szakmai kíváncsiságot. A rövid ciklusú képzés ráadásul gyakorlati korlátokkal is szembesül: „marhanehez gyakorlati helyet találni”, miközben a digitális munkarend „széttörte nemcsak a munkafolyamatokat, hanem a hagyományos együttműködést is”.

Az interjúk alapján a jelenlegi képzési struktúra több konkrét problémát eredményez. Egyrészt a generalista képzésben nincs valódi lehetőség mélyebb tematikus specializációra, másrészt a rövid időkeret miatt az újságírói szerepfelfogások, etikai dilemmák és szakmai hagyományok alapos átadása is korlátozott. Egy oktató szerint „nincs túl sok idő elmélyedni”, ezért ezek a kérdések sok helyen legfeljebb közvetve jelennek meg. Különösen jelentős, hogy a MÚOSZ rendszerében közel egy évtizede megszűnt a környezetvédelmi szakújságíró-képzés, így ma intézményes formában nem létezik olyan csatorna, amely kifejezetten a környezeti területre specializálódó újságírók utánpótlását biztosítaná.

A képzési struktúrák e sajátosságai közvetlenül befolyásolják a környezeti újságírás minőségét. A komplex ökológiai, jogi és szabályozási kérdések feldolgozása interdiszciplináris tudást igényelne, ennek megszerzése azonban jelenleg döntően egyéni erőfeszítés kérdése. A szakmai tudás hiánya így nem pusztán egyéni felkészültségi probléma, hanem intézményi szinten újratermelődő strukturális jelenség.

4.7. Technooptimizmus és a „megoldásnarratívák” szerepe

Az interjúkban több ponton megjelent a technooptimizmus mint a környezeti témák médiabeli feldolgozását befolyásoló szemléleti keret. A technológiai innovációkhoz és a „zöld fejlesztésekhez” kapcsolódó történetek jól illeszkednek az újmédia logikájához: könnyen feldolgozhatók, látványosak és jellemzően pozitív narratívát kínálnak. Ugyanakkor több interjúalany is utalt arra, hogy ezek a tartalmak sokszor kritikai reflexió nélkül jelennek meg, mert „érdekesebbnek tűnnek annál, hogy az felmerüljön”, milyen szerepet töltenek be valójában.

A megoldásközpontú történetmesélés önmagában nem problematikus, az interjúk alapján azonban fennáll a veszélye annak, hogy a technooptimista keretezés háttérbe szorítja a strukturális okok és felelőségek vizsgálatát. Többen kiemelték, hogy a technológiai és a tudományos hírek esetében „szűrkezőnás” helyzetek alakulnak ki, ahol nehezen választható el a közérdekű tájékoztatás a burkolt promóciótól.

A környezeti újságírás dilemmája az, hogy a válság alapvetően a gazdasági növekedéshez, a fogyasztási mintákhoz és az ipari-politikai döntéshozatalhoz kapcsolódik, ám ezek a témák konfliktusosak és kevésbé illeszkednek a gyors, pozitív történetkonstrukciókhoz. Ennek következtében a szerkesztőségi gyakorlatban gyakran azok a tartalmak kerülnek előtérbe, amelyek nagyobb elérést generálnak, miközben „nagyon letekerik a kritikai hangot”.

A technooptimizmus így keretezési sajátosságként is működik: a válságot technológiai megoldásokkal kezelhető problémaként jeleníti meg, miközben háttérbe szorítja a rendszerszintű összefüggéseket.

5. Összegzés és következtetések

A kutatás eredményei alapján a környezeti újságírás torzulásai nem vezethetők vissza egyéni szakmai hiányosságokra vagy politikai nyomásra. A vizsgált jelenség többszintű strukturális probléma, amely az újmédia működési logikájának, az államigazgatási rendszer információs gyakorlatának, az újságírói normák domináns értelmezésének és a képzési struktúrák hiányosságainak metszéspontjában jön létre.

Az interjúk alapján a környezeti ügyek feldolgozását szerkesztőségi szinten elsősorban a hírügyleti működés dominanciája, a mennyiségi teljesítménykényszer, a kapacitáshiány és a specializáció gyengesége korlátozza. A dedikált környezeti szakújságírók hiánya miatt a téma sokszor más rovatok logikájába illeszkedik, ami a keretezést is befolyásolja: az ökológiai összefüggések helyett gyakran politikai, gazdasági vagy botrányközpontú narratívák kerülnek előtérbe. Mindezt tovább erősítette az – időközben megbukott kormányzat – államigazgatási információ-visszatartás gyakorlata, amely reaktív pozícióba kényszeríti a független sajtót, és szűkíti a feltáró jellegű környezeti újságírás lehetőségeit.

A probléma normatív és intézményi dimenziója szintén meghatározó. Az objektivitásdoktrína dominanciája szakmai legitimitációt biztosít ugyan, de környezeti ügyekben torzító hatásúvá válhat, ha aszimmetrikus helyzetekben is látszólagos egyensúlyt kényszerít ki. Ezzel párhuzamosan az önálló újságíróképzés és a környezeti szakosodás intézményes kereteinek hiánya hozzájárul ahhoz, hogy a komplex ökológiai, jogi és szabályozási kérdések feldolgozásához szükséges tudás megszerzése többnyire egyéni erőfeszítés kérdése marad.

A vizsgálat alapján tehát a környezeti újságírás helyzetének javítása nem kizárólag képzési vagy szerkesztésszervezési kérdés, hanem a médiarendszer strukturális feltételeinek újragondolását is igényli. Amennyiben a nyilvánosság nem teszi lehetővé a környezeti válság okainak, összefüggéseinek és következményeinek adekvát bemutatását, úgy a kollektív cselekvéshez szükséges társadalmi feltételek sem erősödhetnek meg kellő mértékben.

Felhasznált irodalom

- Aczél Petra (2014): Az új. In: Lányi András & László Miklós (szerk.): *Se vele, se nélküle?* 15–30. o. CompLex.
- Allan, Stuart, Barbara Adam & Cynthia Carter (2000): *Environmental Risks and the Media*. Routledge, <https://doi.org/10.4324/9780203164990>
- Bajomi-Lázár Péter (2003): Az objektivitásdoktrína nyomában. *Médiakutató*, 4. évf., 2. sz., 23–38. o.
- Bajomi-Lázár Péter (2013): Közzolgálati média: a feneketlen kút. *Médiakutató*, 14. évf., 4. sz., 106–111. o.
- Bajomi-Lázár Péter (2020): *A patrónusi-kliensi médiarendszer*. Napvilág Kiadó.
- Bajomi-Lázár Péter & Boldog Dalma (2025): *Újságírás-etika Kelet Európában*. Napvilág Kiadó.
- Bátorfy, Attila & Ágnes Urbán (2020): State advertising as an instrument of transformation of the media market in Hungary. *East European Politics*, vol. 36, no. 1, pp. 44–65, <https://doi.org/10.1080/21599165.2019.1662398>
- Császi Lajos (2002): *A média rítusai*. Osiris.
- DeLuca, Kevin Michael (1999): *Image Politics: The New Rhetoric of Environmental Activism*. The Guilford Press, <https://doi.org/10.4324/9780203063088>
- Farrell, Justin (2016): Corporate Funding and Ideological Polarization about Climate Change. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, vol. 113, no. 1, pp. 92–97, <https://doi.org/10.1073/pnas.1509433112>
- Hansen, Anders (2010): *Environment, Media and Communication*. Routledge, <https://doi.org/10.4324/9781315625317>
- Iggers, Jeremy (1999): *Good News, Bad News: Journalism Ethics and the Public Interest*. Westview Press, <https://doi.org/10.4324/9780429500145>
- Lewandowsky, Stephan, John Cook, Ullrich K. H. Ecker, Dolores Albarracín, Panayiota Kendeou & Dpig Lombardi (2021): Climate Change Disinformation and How to Combat It. *Annual Review Public Health*, vol. 42, pp. 1–21, <https://doi.org/10.1146/annurev-publhealth-090419-102409>
- McQuail, Denis (2015): *A tömegkommunikáció elmélete*. Wolters Kluwer.
- Mérték Médiaelemző Műhely (2019): Központosított Médiarendszer. *Mérték Füzetek*, 17. sz., <https://mertek.eu/wp-content/uploads/2020/01/MertekFuzetek17.pdf>
- Nielsen, Rasmus Kleis & Sarah Anne Ganter (2018): Dealing with Digital Intermediaries: A Case Study of the Relations Between Publishers and Platforms. *New Media & Society*, vol. 20, no. 4, pp. 1600–1617, <https://doi.org/10.1177/1461444817701318>
- Őri Ádám (2024): *Környezeti konfliktusok a média tükrében – Médiafigyelem és keretezés*. Szakdolgozat, ELTE.
- van Dijck, José, Thomas Poell & Martijn de Waal (2018): *The Platform Society: Public Values in a Connective World*. Oxford University Press, <https://doi.org/10.1093/oso/9780190889760.001.0001>